

MINISTRI VENUGU: Konferenca e Mynihut, platformë kyçe për avancimin e partneriteteve strategjike

» faqe 3

TIRANË, U MBAJT MINISTERIALI I KORRIDORIT VIII, ZËVENDËSMINISTRJA ABRAZHDA THEKSON RËNDËSINË STRATEGJIKE PËR SIGURINË RAJONALE

Në Tiranë u zhvillua Ministeriali i Korridorit VIII, një takim i nivelit të lartë që mbledhi përfaqësues të vendeve të rajonit dhe partnerë institucionalë për të diskutuar mbi përparimin dhe koordinimin e projekteve që lidhen me këtë korridor strategjik. Në këtë aktivitet mori pjesë edhe zëvendësm ministrja e Mbrojtjes, Blerina Abrazhda, e cila theksoi se Korridori VIII përbën jo vetëm një projekt të rëndësishëm infrastrukturor...

faqe 2

17 SHKURTI BASHKON UNIFORMAT SHQIPTARE: KMS, AFA DHE QKMBMFA PËRKUJTOJNË PAVARËSINË E KOSOVËS

Me rastin e Ditës së Shpalljes së Pavarësisë së Kosovës, Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë, në bashkëpunim me Akademinë e Forcave të Armatosura dhe Qendrën e Kulturës, Medias dhe Botimeve të Mbrojtjes, organizoi një aktivitet përkujtimor dhe kulturor në ambientet e Kinemasë, në garnizonin "Skënderbej". Në këtë veprimtari morën pjesë Ambasadori i Republikës së Kosovës rezident në Tiranë, Skënder Durmishi, drejtues në Shtabin e Përgjithshëm të FA-së, Komandanti...

faqe 5

18 VJET SHTET, FORCA E LIRISË DHE PËRGJEGJËSIA PËR TË ARDHMEN

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Më 17 shkurt 2008, ora 15:39, në ambientet e Kuvendit të Republikës së Kosovës në Prishtinë, u lexua Deklarata e Pavarësisë së Kosovës. Në një seancë të jashtëzakonshme me 109 deputetë të pranishëm, Kosova u shpall shtet i pavarur, sovran dhe demokratik. Ky akt ishte kurorëzim i një rrugëtimi të gjatë e të dhimbshëm...

faqe 6

Në Tiranë u zhvillua Ministeriali i Korridorit VIII, një takim i nivelit të lartë që mbledhi përfaqësues të vendeve të rajonit dhe partnerë institucionalë për të diskutuar mbi përparimin dhe koordinimin e projekteve që lidhen me këtë korridor strategjik. Në këtë aktivitet mori pjesë edhe zëvendësministria e Mbrojtjes, Blerina Abrazhda, e cila theksoi se Korridori VIII përbën jo vetëm një projekt të rëndësishëm infrastrukturor dhe ekonomik, por edhe një komponent kyç në arkitekturën e sigurisë rajonale.

Sipas saj, zhvillimi i infrastrukturës moderne rrugore, hekurudhore dhe portuale përgjatë këtij korridori forcon ndërlidhjen strategjike mes vendeve të rajonit, rrit ndërveprueshmërinë dhe kontribuon drejtpërdrejt në mobilitetin ushtarak, në përputhje me standardet e NATO-s dhe Bashkimit Evropian.

Korridori VIII, që lidh Detin Adriatik me Detin e Zi përmes Shqipërisë, Maqedonisë së Veriut dhe Bullgarisë, konsiderohet një nga projektet më të rëndësishme për integrimin ekonomik dhe sigurinë kolektive në Evropën Juglindore.

Gjatë ministerialit, pjesëmarrësit diskutuan mbi sfidat aktuale të sigurisë në rajon, nevojën për koordinim më të ngushtë ndërinstitutional, si dhe përshtetimin e investimeve strategjike që mbështesin zhvillimin e qëndrueshëm dhe rrisin kapacitetet mbrojtëse.

Zëvendësministria Abrazhda nënvizoi se në një mjedis sigurie gjithnjë e më kompleks, bashkëpunimi rajonal dhe projektet e përbashkëta infrastrukturorë janë elementë thelbësorë për stabilitetin, zhvillimin dhe rritjen e reziliencës kombëtare.

Ministeriali i Korridorit VIII në Tiranë konfirmoi angazhimin e vendeve pjesëmarrëse për të avancuar këtë projekt strategjik, duke e konsideruar atë si një investim afatgjatë në sigurinë dhe prosperitetin e rajonit.

Tiranë, u mbajt Ministeriali i Korridorit VIII – Zëvendësministria Abrazhda thekson rëndësinë strategjike për sigurinë rajonale

Akademia e Forcave të Armatosura shënon një tjetër arritje të rëndësishme në fushën e arsimit të lartë dhe formimit profesional ushtarak.

Programi i Masterit Profesional “Siguria Kibernetike”, pranë Departamentit të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit, është akredituar me vlerësimin maksimal “Ekselent”, duke përfutur maksimumin e viteve të akreditimit, deri në vitin 2031.

Ky program është i vetmi në Republikën e Shqipërisë që ka marrë vitet maksimale të akreditimit në fushën e sigurisë kibernetike, çka dëshmon për standardet e larta akademike, cilësinë e stafit pedagogjik dhe përputhjen e plotë me kërkesat bashkëkohore të sigurisë kombëtare dhe zhvillimeve teknologjike.

Vlerësimi maksimal përforcon rolin e Akademisë së Forcave të Armatosura si një institucion kyç në ndërtimin e kapaciteteve kombëtare në fushën e mbrojtjes dhe sigurisë. Në një kohë kur kërcënimet kibernetike paraqesin sfida gjithnjë e më komplekse për shtetet dhe institucionet, përgatitja e burimeve njerëzore të specializuara mbetet një prioritet strategjik. Masteri “Siguria Kibernetike” synon të formojë ekspertë të aftë për të përballuar sfidat

Masteri “Siguria Kibernetike” në AFA akreditohet me vlerësimin “Ekselent” deri në vitin 2031

e mjedisit digjital, duke kontribuar në forcimin e reziliencës kombëtare dhe në mbrojtjen e infrastrukturave kritike. Ky akreditim konfirmon

angazhimin e AFA-së për cilësi, profesionalizëm dhe përputhje me standardet më të mira në fushën e arsimit të lartë ushtarak dhe civil.

Ministri Vengu: Konferenca e Mynihut, platformë kyçe për avancimin e partneriteteve strategjike

Ministri i Mbrojtjes, Pirro Vengu, mori pjesë në **Konferencën e Mynihut për Sigurinë**, i cili është një event vjetor mbi politikën ndërkombëtare të sigurisë që mbahet në Gjermani që nga viti 1963. Në këtë konferencë morën pjesë krerë shtetesh, qeverish dhe organizatash ndërkombëtare, ministra, deputetë, përfaqësues të forcave të armatosura, shkencës, shoqërisë civile, biznesit dhe medias.

Munich Security Conference është cilësuar si një nga ngjarjet më të rëndësishme në nivel global, ku mbledhen zërat më me peshë të sigurisë dhe ku formësohet debati strategjik për çështjet kryesore ndërkombëtare.

Sipas ministrit Vengu, për Shqipërinë kjo konferencë përfaqëson një mundësi konkrete për të avancuar marrëdhëniet me partnerët tradicionalë, si dhe për të çelur rrugë të reja bashkëpunimi me aktorë kyç institucionalë dhe drejtues të kompanive të mëdha, në funksion të sigurisë kombëtare dhe zhvillimit të industrisë ushtarake.

“Konferenca e Sigurisë e Mynihut është padyshim një nga ngjarjet kryesore ku mbledhen zërat më me peshë të sigurisë globale dhe ku formësohet debati strategjik. Për Shqipërinë kjo përfaqëson një mundësi konkrete për të avancuar marrëdhëniet me partnerët tradicionalë dhe për të çelur rrugë të reja bashkëpunimi me aktorë kyç institucionalë dhe drejtues të kompanive të mëdha, në funksion të forcimit të sigurisë kombëtare dhe zhvillimit të industrisë ushtarake”, - u shpreh ministri Vengu.

Ministri thekson se në një Evropë që përballet me një mjedis sigurie gjithnjë e më sfidues, forcimi i partneriteteve dhe koordinimi strategjik mbeten një domosdoshmëri për garantimin e stabilitetit dhe rritjen e kapaciteteve mbrojtëse.

Konferenca e Mynihut për Sigurinë është një event vjetor mbi politikën ndërkombëtare të sigurisë që mbahet në Gjermani që nga viti 1963. Në këtë forum marrin pjesë krerë shtetesh, qeverish dhe organizatash ndërkombëtare, ministra, deputetë, përfaqësues të forcave të armatosura, akademisë, shoqërisë civile, biznesit dhe medias, duke e shndërruar atë në një nga platformat më të rëndësishme globale për dialogun mbi sigurinë dhe mbrojtjen.

Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë po zhvillojnë stërvitjen paradisllokuese “KFOR 36” në Hohenfels, Gjermani, në kuadër të përgatitjeve për angazhimin e radhës në misionin e KFOR.

Gjatë kësaj stërvitjeje, efektivet e Batalionit Komando janë përfshirë në skenarë të ndryshëm operacionalë, përfshirë marshime taktike, dylufime, patrullime dhe misione vëzhgimi, me synim rritjen e gatishmërisë dhe ndërveprueshmërisë me aleatët.

Stërvitja në Hohenfels, një nga qendrat më të rëndësishme të përgatitjes shumëkombëshe në Gjermani, shërben për testimin e kapaciteteve në kushte sa më pranë realitetit operacional, duke garantuar standarde të larta profesionale për kontingjentin shqiptar.

Ministri i Mbrojtjes, Pirro Vengu, duke iu referuar kësaj stërvitjeje, u shpreh se: “Jemi NATO në personel, përgatitje e mbrojtje të sigurisë kolektive”, duke theksuar angazhimin e Shqipërisë në përmbushjen e detyrimeve si vend anëtar i Aleancës.

Stërvitja “KFOR 36” konfirmon përkushtimin e ushtrisë shqiptare për të kontribuar në operacionet e mbështetjes së paqes dhe për të garantuar sigurinë kolektive në rajon dhe më gjerë.

Ushtria shqiptare zhvillon stërvitjen paradisllokuese “KFOR 36” në Hohenfels

Regjimenti i Këmbësoresë së Jugut zhvilloi trajnimin “Fire Phobia” në kuadër të misionit KFOR

Efektivët e Regjimentit të Këmbësoresë së Jugut, të dislokuar në Pejë, Kosovë, zhvilluan trajnimin “Fire Phobia” së bashku me efektivët hungarezë, në kuadër të angazhimeve stërvitore në misionin e KFOR.

Ky trajnim synon rritjen e aftësive operacionale dhe përgatitjen psikofizike të trupave në përballje me situata që përfshijnë përdorimin e zjarrit dhe mjeteve piroteknike, duke forcuar sigurinë dhe reagimin në mjedise komplekse operacionale.

Stërvitja e përbashkët kontribuon në rritjen e ndërveprueshmërisë mes forcave aleate të NATO-s, duke konsoliduar bashkëpunimin shumëkombësh në funksion të operacioneve të mbështetjes së paqes dhe garantimit të stabilitetit në Kosovë.

Pjesëmarrja aktive e kontingjentit shqiptar në këto trajnime dëshmon profesionalizmin, gatishmërinë dhe angazhimin e vazhdueshëm të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë në përmbushjen e detyrimeve në kuadër të misionëve ndërkombëtare.

Kontingjenti VII në misionin eVA vijon stërvitjet në Bullgari

Kontingjenti VII në misionin eVA vijon angazhimet stërvitore, duke rritur nivelin e përgatitjes dhe bashkëpunimit me trupat aleate.

Efektivët e Regjimentit të Këmbësoresë së Jugut zhvillojnë stërvitje të përbashkëta me forcat italiane në Bullgari, në kuadër të misionit shumëkombësh. Fokus i veçantë i është kushtuar operacioneve në qendra urbane, lëvizjeve me mjete në fushën e luftimit si dhe organizimit dhe funksionimit të postave të vrojtimit.

Këto aktivitete synojnë rritjen e gatishmërisë operacionale dhe forcimin e ndërveprueshmërisë mes trupave aleate, duke garantuar përmbushjen me profesionalizëm të detyrave në kuadër të angazhimeve ndërkombëtare.

Stërvitjet e përbashkëta dëshmojnë përkushtimin e Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë për të kontribuar në sigurinë kolektive dhe për të ruajtur standardet më të larta të përgatitjes ushtarake.

Forca Tokësore zhvilloi veprimtari sportive në kuadër të Ditës së CISM

Në kuadër të Ditës së themelimit të Conseil International du Sport Militaire (CISM), Forca Tokësore organizoi veprimtari sportive në të gjitha njësitë e saj, nga veriu në jug të vendit.

Aktivitetet përfshinë gara sportive dhe ushtrime fizike, të cilat vunë në pah unitetin, disiplinën, sakrificën dhe frymën e garës së ndershme që karakterizon çdo ushtarak. Përmes këtyre veprimtarive, personeli i Forcës Tokësore dëshmoi nivel të lartë përgatitjeje fizike dhe angazhim profesional.

Dita e CISM shërben jo vetëm si moment për të promovuar sportin ushtarak, por edhe si një mundësi për të forcuar kohezionin dhe solidaritetin brenda radhëve të Forcave të Armatosura.

Këto aktivitete përbëjnë një dëshmi konkrete të përkushtimit, gatishmërisë dhe shpirtit të bashkëpunimit që karakterizon Forcën Tokësore në përmbushjen e çdo misioni dhe sfide.

KMS i bashkohet nismës “Dhuro gjak, shpëto jetë”

Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë iu bashkua nismës humanitare “Dhuro gjak, shpëto jetë”, duke kontribuar në mënyrë aktive në mbështetje të nevojave të sistemit shëndetësor dhe komunitetit.

Në kuadër të kësaj nisme, stafi akademik dhe kursantët e kurseve të Kolegjit iu përgjigjën thirrjes së Qendra Kombëtare e Transfuzionit të Gjakut për dhurim vullnetar të gjakut. Komanda e Kurseve, në bashkëpunim me degën e Bashkëpunimit Civilo-Ushtarak, Protokollit dhe Medias, koordinoi masat me Drejtorinë e Bashkëpunimit Civilo-Ushtarak në SHPFA për sensibilizimin e personelit akademik dhe kursantëve. Dhurimi u realizua mbi bazë vullnetare, në një atmosferë solidariteti dhe përgjegjësie qytetare. Ky akt humanitar përbën një kontribut të drejtpërdrejtë në shpëtimin e jetëve dhe dëshmon angazhimin e personelit të Kolegjit të Mbrojtjes dhe Sigurisë jo vetëm në përmbushjen e misionëve akademike e profesionale, por edhe në shërbim të komunitetit.

Përmes kësaj aktiviteti, KMS riafirmon rolin e tij si institucion që promovon vlerat e humanizmit, solidaritetit dhe përkushtimit ndaj shoqërisë.

17 SHKURTI bashkon uniformat shqiptare: KMS, AFA dhe QKMBMFA përkujtojnë Pavarësinë e Kosovës

Me rastin e Ditës së Shpalljes së Pavarësisë së Kosovës, Kolegji i Mbrojtjes dhe Sigurisë, në bashkëpunim me Akademinë e Forcave të Armatosura dhe Qendrën e Kulturës, Medias dhe Botimeve të Mbrojtjes, organizoi një aktivitet përkujtimor dhe kulturor në ambientet e Kinemasë, në garnizonin “Skënderbej”.

Në këtë veprimtari morën pjesë Ambasadori i Republikës së Kosovës rezident në Tiranë, Skënder Durmishi, drejtues në Shtabin e Përgjithshëm të FA-së, Komandanti i Akademisë së FA-së gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj, staf akademik si dhe kursantë nga Shqipëria dhe Kosova.

Mesazhe uniteti dhe bashkëpunimi

Aktiviteti u çel me fjalën përshëndetëse të Komandantit të KMS-së, gjeneral brigade Altin Kurti, i cili theksoi rëndësinë e 17 Shkurtit si simbol i lirisë dhe shtet formimit të Kosovës, duke nënvizuar rolin në rritje të Forcës së Sigurisë së Kosovës si partnere e besueshme e NATO-s.

“Sot Kosova nuk feston vetëm me flamuj, por me një Forcë Sigurie që po shndërrohet dita-ditës në një ushtri moderne. Prania e studentëve nga Shqipëria dhe Kosova është dëshmi se ëndrra e vitit 2008 është sot realitet. Uniforma që mbani ka peshën e historisë dhe shpresën e gjeneratave”, u shpreh ai, duke i ftuar kursantët të forcojnë miqësitë dhe bashkëpunimin profesional, si garanci për të ardhmen.

Në vijim, Komandanti i Akademisë së Forcave të Armatosura, gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj, theksoi se Pavarësia e Kosovës është “fitore e shpirtit të pathyeshëm shqiptar” dhe fryt i sakrificave të brezave që besuan në lirinë si vlerë të panegociueshme. Ai nënvizoi se ekzistenca kombëtare mbetet përgjegjësi e përbashkët dhe një amanet që duhet mbrojtur çdo ditë.

Përshëndetja e Ambasadorit të Kosovës

Në fjalën e tij, Ambasadori i Republikës së Kosovës, Skënder Durmishi, falënderoi organizatorët për realizimin e aktivitetit kulturor-artistik, duke e cilësuar atë si dëshmi të respektit dhe përkushtimit ndaj vlerave të lirisë dhe bashkëpunimit ndërmjet dy vendeve.

Ai ndau me të pranishmit reflektime nga rrugëtimi historik i Kosovës drejt shpalljes së Pavarësisë, më 17 shkurt 2008, në Prishtinë, duke theksuar se kjo datë mbetet një moment themelor që forcon besimin

në demokraci, paqe dhe zhvillim të qëndrueshëm.

Aktiviteti vijoi me shfaqjen e materialit filmik “Gjurmë, rezistenca, çlirimi dhe Pavarësia”, si dhe me pjesë muzikore të interpretuara nga kursantë të Forcës së Sigurisë së Kosovës. Veprimtaria u mbyll me një koncert të organizuar nga Orkestra Simfonike e Forcave të Armatosura.

Kjo veprimtari konfirmoi edhe një herë lidhjet e forta institucionale dhe vëllazërore ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës, duke theksuar rëndësinë e bashkëpunimit në fushën e mbrojtjes, sigurisë dhe formimit profesional të brezit të ri të oficerëve.

18 Vjet Shtet, Forca e Lirisë dhe Përgjegjësia për të Ardhmen

17 Shkurti, Dita që Ndryshoi Historinë

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Më 17 shkurt 2008, ora 15:39, në ambientet e Kuvendit të Republikës së Kosovës në Prishtinë, u lexua Deklarata e Pavarësisë së Kosovës. Në një seancë të jashtëzakonshme me 109 deputetë të pranishëm, Kosova u shpall shtet i pavarur, sovran dhe demokratik. Ky akt ishte kurorëzim i një rrugëtimi të gjatë e të dhimbshëm, i mbushur me sakrifica, rezistencë dhe shpresë.

Pavarësia e Kosovës nuk ishte vetëm një akt juridik; ishte një akt historik, moral dhe politik. Ajo përfaqësonte përmbushjen e aspiratës shekullore për liri dhe vetëvendosje. Ishte momenti kur një popull, pas dekadash shtypjeje dhe spastrimi etnik nga regjimi i Sllobodan Millosheviq, shpalli para botës të drejtën për të jetuar i lirë në tokën e vet.

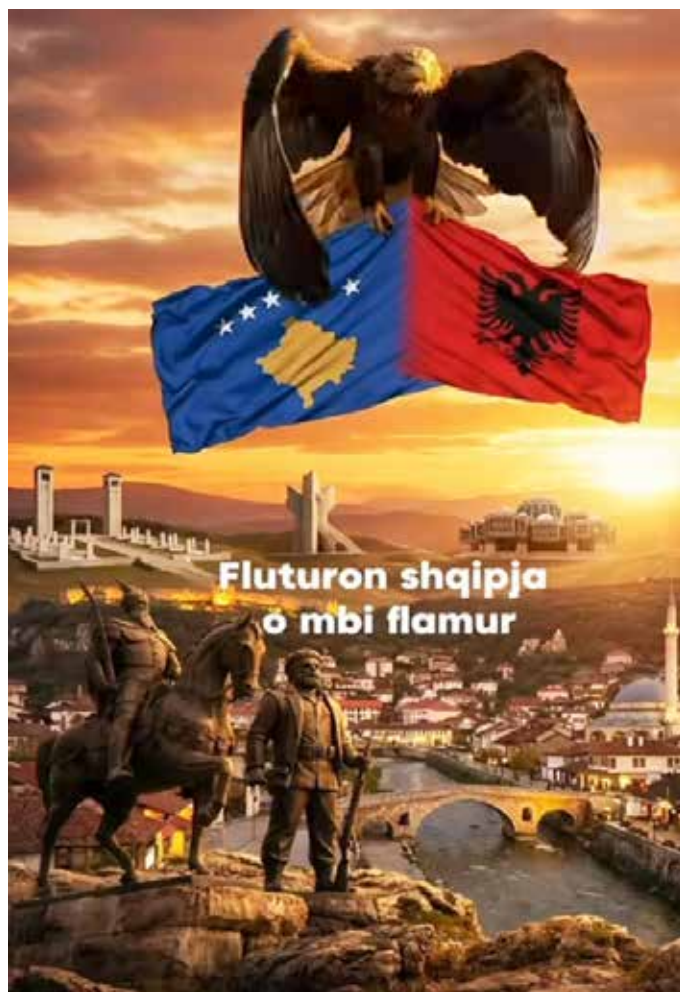
Në atë ditë historike, ndër të parët që nënshkruan Deklaratën ishin presidenti Fatmir Sejdiu, kryetari i Kuvendit Jakup Krasniqi dhe kryeministri Hashim Thaçi. Himni shtetëror, i kompozuar nga Mendi Mengjiçi, u intonua për herë të parë, duke shënuar lindjen e një epoke të re.

Nga Lufta në Shtetndërtim - Rruga e Vështirë e Kosovës

Para se të vinte 17 shkurti, Kosova kaloi nëpër një periudhë të errët. Deri në qershor 1999, qytetarët e Kosovës përjetuan dhunë sistematike, dëbime masive dhe shkatërrim. Pas ndërhyrjes ndërkombëtare dhe largimit të forcave serbe më 13 qershor 1999, Kosova u administrua nga misioni i UNMIK, nën mandatin e Organizatës së Kombeve të Bashkuara.

Në nëntor 2005 nisi zyrtarisht procesi për statusin përfundimtar të Kosovës. Ishte një periudhë intensive diplomatike, me përfshirjen e faktorit ndërkombëtar dhe me përkushtimin e udhëheqjes vendore për të ndërtuar institucione funksionale, demokratike dhe gjithëpërfshirëse.

Shpallja e Pavarësisë nuk ishte fundi i rrugës, ishte fillimi i një faze të re: ndërtimi i shtetit. Kosova filloi të ndërtojë ushtrinë e saj, policinë, sistemin gjyqësor, administratën publike dhe mekanizmat demokratikë. Njohjet ndërkombëtare nga shtete si Shtetet e Bashkuara të Amerikës, Franca, Shqipëria, Turqia dhe shumë të tjera forcuan legjitimitetin ndërkombëtar të shtetit të ri.

Ligjshmëria Ndërkombëtare - Vula e Drejtësisë

Serbia kundërshtoi shpalljen e pavarësisë dhe kërkoi opinion këshillues nga Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë. Më 22 korrik 2010, kjo gjykatë dha një vendim historik: Deklarata e Pavarësisë së Kosovës nuk kishte shkelur asnjë normë të së drejtës ndërkombëtare.

Ky vendim ishte një moment i rëndësishëm për Kosovën, duke i dhënë fund debatit juridik mbi ligjshmërinë e aktit të 17 shkurtit. Ai përforcoi pozitën ndërkombëtare të Kosovës dhe konfirmoi se aspirata për liri ishte në përputhje me të drejtën ndërkombëtare.

Për ushtrinë dhe institucionet e sigurisë së Kosovës, ky vendim përbën një themel të fortë ligjor mbi të cilin ndërtohet misioni

për mbrojtjen e sovranitetit dhe integritetit territorial.

Simbolet e Shtetit, Identiteti i Republikës

Flamuri dhe stema e Kosovës, të dizajnuara nga Muhamer Ibrahim, përfaqësojnë unitetin dhe diversitetin e vendit. Yjet e bardhë simbolizojnë komunitetet që jetojnë në Kosovë, harta e artë pasurinë dhe territorin, ndërsa sfondi blu orientimin evropian të shtetit. Pergamena 200-vjeçare ku është nënshkruar Deklarata e Pavarësisë ruhet në zyrën e kryetarit të Kuvendit – një relike historike që simbolizon aktin më të rëndësishëm politik në historinë moderne të Kosovës. Këto simbole nuk janë vetëm elemente vizuale; ato janë dëshmi e sakrificës së brezave dhe përgjegjësi për brezat që vijnë.

Ushtria, Garancia e Sovranitetit dhe Paqes

Në 18-vjetorin e Pavarësisë, roli i ushtrisë dhe institucioneve të sigurisë është më i rëndësishëm se kurrë. Ushtria e Kosovës nuk është thjesht forcë mbrojtëse; ajo është simbol i shtetësisë, profesionalizmit dhe partneritetit ndërkombëtar.

Nga një vend i dalë nga lufta, Kosova është shndërruar në faktor stabiliteti në rajon. Përmes bashkëpunimit me aleatët strategjikë dhe përkushtimit ndaj standardeve euroatlantike, ushtria përfaqëson garantin e sovranitetit dhe sigurisë kombëtare.

Ndërsa flamujt valëviten nëpër sheshe dhe institucionet shënojnë këtë përvjetor me aktivitete festive, kujtojmë se liria nuk është e përhershme pa përkushtim. Pavarësia është përgjegjësi. Shteti është detyrë. Në këtë 18-vjetor, le të riafirmojmë zotimin tonë për një Kosovë të fortë, demokratike dhe të sigurt, një shtet me zemër të madhe, i ndërtuar mbi sakrificë, i mbrojtur me nder dhe i orientuar drejt së ardhmes.

I përjetshëm në memorien e Forcave të Armatosura

20 shkurti: Dita e kujtesës dhe krenarisë

Prej 14 vitesh, 20 shkurti mbledh ushtarakët shqiptarë në një përkujtim solemn, ku dhimbja dhe krenaria bashkëjetojnë në heshtje. Është dita kur Forcat e Armatosura përkulen me nderim para kujtimit të Kapiten Feti Vogli, i rënë në krye të detyrës, më 20 shkurt 2012, gjatë një misioni ushtarak në Afganistan.

Ai u nda nga jeta në shërbim të paqes, gjatë një detyre të marrë nga komanda amerikane për të shoqëruar një zyrtar të Shteteve të Bashkuara në një shkollë dhe në një spital në Afganistan. Në përmbushje të këtij misioni, kolona ushtarake u sulmua nga një taleban, i cili hapi zjarr me mitraloz në drejtim të efektivëve shqiptarë. Plumbat goditën kapitenin Voglin, i cili nuk mundi t'u mbijetojë plagëve të marra.

Në të njëjtin sulm mbeti i plagosur rëndë edhe ushtari **Aleksandër Peçi**, duke dëshmuar edhe një herë rrezikun e përhershëm që shoqëron misionet ndërkombëtare të paqes.

Rënia e kapiten Voglit shënoi një moment të dhimbshëm për Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë, por njëkohësisht një kapitull nderi në historinë e tyre.

Rrugëtimi në FA i kapiten Feti Voglit

Kapiten Feti Vogli lindi, më 23 maj 1981, në fshatin Baldushk, rrethi i Tiranës. Që në rininë e hershme u dallua për karakterin e fortë, disiplinën dhe përkushtimin ndaj uniformës.

Pas përfundimit të Akademisë Ushtarake në specialitetin Artileri Tokësore, ai u bë pjesë e Forcave të Armatosura me detyrën e komandantit të togës në Brigadën e Stërvitjes së Bazës, Bunavi.

Bruga e tij profesionale mori një drejtim të qartë më 16 korrik 2005, kur pas përfundimit me sukses të Kursit Bazë të Forcave Speciale, iu bashkua Batalionit të Forcave Speciale me detyrën e Komandantit të Grupit.

Që nga 1 qershori 2010, kapiten Vogli kryente detyrën e Komandantit të Grupit të Parë Special në Kompaninë e Aksioneve Speciale Ujore, një nga strukturat më elitare të Forcave Speciale shqiptare.

Kolegët e tij e përshkruajnë si një ushtarak karriere të shkëlqyer, kërkues ndaj vetes, të vendosur në detyrë dhe të përkushtuar ndaj vartësve. Ai ishte një komandant që udhëhiqte me shembull personal, duke qenë gjithmonë në vijën e parë.

Medaljet e një karriere të ndritur

Për arritjet dhe profesionalizmin e treguar në detyrë, kapiten Feti Vogli ishte dekoruar disa herë:

- **Medalja e Karrierës (2007) nga Komandanti i Forcës së Bashkuar;**
- **Medalja për Shërbime Ndërkombëtare (2007) nga Ministri i Mbrojtjes;**
- **Medalja për Shërbime të Shquara (2010) nga Ministri i Mbrojtjes.**

Këto vlerësime nuk ishin thjesht simbole ceremoniale, por dëshmi e një rruge të ndërtuar mbi disiplinë, sakrificë

Heronjve u këndohen veç këngë

*“Shqipet mbjellin paqe në çdo prag,
Ata i kthejnë buzëqeshjen çdo fëmijë
Feti Vogli mbjell lule Shqipërie,
Skënderbegas të rriti ushtria,
Ku rrojnë bashkë nderi dhe lavdia.
O pishtar me dritë lirie,
Feti Vogli prej Shqipërie.”*

KAPITEN FETI VOGLI

dhe përkushtim ndaj misionit.

Misioni “Eagle 4”, një kapitull krenarie

Misioni “Eagle 4” i Forcave Speciale shqiptare në Afganistan mbetet një nga angazhimet më të rëndësishme dhe më të kujtuara të kontingjentit shqiptar në operacionet ndërkombëtare.

Pjesëtarët e Forcave Speciale që shërbyen në këtë mision e kujtojnë me krenari profesionalizmin dhe bashkëpunimin me partnerët strategjikë, si dhe nivelin e lartë të përgatitjes së efektivëve shqiptarë.

Edhe përfaqësues të lartë të shtetit dhe ushtarakë amerikanë kanë vlerësuar kontributin e Forcave Speciale shqiptare në operacionet e sigurisë dhe stabilizimit.

Në këtë mision, kapiten Feti Vogli nuk ishte thjesht një pjesëmarrës, ai ishte një komandant që mishëronte frymën e sakrificës dhe të detyrës deri në fund.

Dëshmori i Atdheut, një figurë që bashkon

Figura e kapiten Feti Voglit nderohet jo vetëm nga personeli i Forcave Speciale, por nga të gjitha strukturat e Ministrisë së Mbrojtjes dhe Shtabit të Përgjithshëm.

Veprat sublime të atyre që bien për idealet e larta të lirisë nuk harrohen. Ato jetojnë në memorien institucionale, në ceremonitë përkujtimore dhe në edukimin e brezave të rinj ushtarakë.

Kapiten Feti Vogli është shpallur Dëshmor i Atdheut – një titull që përmbledh jo vetëm aktin e rënies në detyrë, por edhe jetën e jetuar me nder.

Çdo 20 shkurt, në ambientet ushtarake, në

përkujtimore dhe homazhe, rikthehet kujtimi i tij. Emri i tij përmendet me respekt. Historia e tij u tregohet kursantëve dhe ushtarëve të rinj si model i përkushtimit maksimal ndaj flamurit dhe atdheut.

Sakrifica që nuk shuhet me kohën

Rënia e kapiten Feti Voglit në Afganistan nuk ishte vetëm një humbje për familjen dhe kolegët, por një plagë për gjithë Forcat e Armatosura. Megjithatë, nga kjo plagë lindi edhe një simbol.

Simboli i ushtarakut që përmbush misionin pa u tërhequr. Simboli i komandantit që qëndron në krye. Simboli i shqiptarit që shërben për paqen globale. Sakrifica e tij është pjesë e kontributit të Shqipërisë në misionet ndërkombëtare dhe në përpjekjet për siguri e stabilitet në botë.

Lavdi e përjetshme

E paharruar do të mbetet vepra e Dëshmorit të Atdheut, kapiten Feti Vogli, i rënë në krye të detyrës, më 20 shkurt 2012, në Afganistan.

Në memorien e Forcave të Armatosura ai mbetet një emër që frymëzon, një histori që edukon dhe një shembull që orienton brezat e rinj.

Heronjve u këndohen këngë. Dëshmorëve u përkulen flamujt. Ndërsa emrat e tyre shkruhen me germa të arta në historinë e kombit.

Lavdi dhe mirënjohje të përjetshme për sakrificën sublime të kapiten Feti Voglit dhe për të gjithë Dëshmorët e Atdheut që ranë në krye të detyrës, në shërbim të paqes, lirisë dhe nderit të Shqipërisë.

INDRIT CARA - “USHTAR KAVAJA”

NJË EMËR QË U BË SIMBOL I LIRISË

Ai lindi në Kavajë, por sot i përket mbarë shqiptarisë. Jeta dhe rënia e **Indrit Carës** nuk janë thjesht një histori personale, por një kapitull i gjallë i kujtesës sonë kombëtare. I njohur me nofkën “Ushtar Kavaja”, ai mbetet një figurë frymëzuese e guximit, përkushtimit dhe dashurisë për atdheun.

Në moshën 28-vjeçare, ai zgjodhi rrugën më të vështirë: t'i bashkohej radhëve të **Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës**, në kulmin e luftës për liri. Vendimi i tij ishte i qartë, i ndërgjegjshëm dhe pa kthim pas.

NGA KAVAJA NË FRONTIN E LUFTËS

Pas disa vitesh jetese në Angli, ku kishte ndërtuar një jetë të qetë dhe të qëndrueshme, Indriti u kthye, më 26 janar 1999, në shtëpinë e tij në Kavajë. Punonte, ndihmonte familjen dhe kishte krijuar stabilitet. Por brenda tij digjej një thirrje tjetër.

Atë mbrëmje janari, ai trokiti papritur në derën e prindërve. Malli ishte i madh. Qëndroi gjatë me ta, bisedoi, kujtoi kohët e fëmijërisë. Fotografitë e asaj nate tregojnë një djalë të qeshur, por me një vendim të prerë në zemër.

Të nesërmen në mëngjes, ai u tha prindërve se do të shoqëronte dy gazetarë britanikë. Ishte një justifikim për të mos i shqetësuar. E vërteta ishte ndryshe: kishte vendosur të hynte në luftë.

Më 27 janar 1999, ai përqafoi për herë të fundit nënën dhe babanë. U largua me premtimin se do të kthehej shpejt. Nga Tirana drejt Kukësit, e më pas drejt vijës së zjarrit.

NË MBROJTJE TË PASHTRIKUT

Indriti u vendos në vijën e parë të përballjes. Qëndroi i palëkundur në betejat e ashpra të marsit 1999. Më 31 mars, gjatë luftimeve intensive në zonën e Pashtrikut, mori detyrën për të rimarrë dhe mbrojtur majën e malit të Gallushës, në mbrojtje të mijëra civilëve.

të Kombit dhe Atdheut”. Bulevardi kryesor i qytetit dhe shkolla ku ai mësoi mbajnë sot emrin e tij.

NË TRADITËN E HERONJVE

Figura e Indrit Carës vendoset në një vijë historike që përfshin emra si **Adem Jashari**, **Ibrahim Rugova**, **Adem Demaçi** e shumë të tjerë që i dhanë formë përpjekjes për liri.

Në vargjet që i atribuohen “Ushtar Kavajës” ndihet fryma e kësaj trashëgimie:

“Tungjatjeta vëllezër, djemtë e Dardanisë Jam Ushtar Kavaja, balli i trimërisë Vëllai i Adem Jasharit, nip i Skënderbeut Vetë do t'ia qepim hartën atdheut.”

Këto rreshta nuk janë thjesht poezi; janë deklaratë identiteti dhe besimi.

DY SHTETE, NJË KOMB

Sot Shqipëria dhe Kosova janë dy shtete të pavarura, por lidhja kombëtare mbetet e pandashme. Sakrifika e Indrit Carës shërben si kujtesë se liria nuk erdhi rastësisht. Ajo u fitua me mund, gjak dhe vendosmëri.

Identiteti shqiptar, i trashëguar ndër shekuj, kërkon ruajtje dhe përkushtim. Ai nuk është vetëm çështje historie, por përgjegjësi e përditshme.

NJË BUSULL PËR BREZAT

Historia e tij flet për integritet, kurajë dhe vendosje të interesit kombëtar mbi atë personal. Ai la pas një jetë të sigurt për t'iu përgjigjur një ideali.

Për brezat që vijnë, shembulli i tij mbetet udhërrëfyes: një komb forcohet kur bijtë dhe bijat e tij veprojnë me ndershmëri, unitet dhe përgjegjësi.

Puthja e fundit e nënës

Misioni u realizua. Por një goditje nga minahedhësi i mori jetën. Në moshën 28-vjeçare, “Ushtar Kavaja” ra në fushëbetejë. Rënia e tij nuk ishte fundi, por fillimi i përjetësisë në kujtesën e kombit.

NJË EMËR QË U KTHYE NË PËRJETËSI

Në tetor 1999, eshtrat e tij u kthyen në vendlindje. Kavaja e priti me dhimbje dhe krenari. Ai nuk u kthye më si djalë, por si simbol.

Për veprën e tij, Presidenti i Republikës së Shqipërisë e dekoroi me “Shqiponjën e Artë”, ndërsa Presidentja e Kosovës e nderoi me titullin “Hero i Kosovës”. Institucionet vendore e shpallën “Dëshmor

Integrimi në strukturat euroatlantike, zhvillimi dhe paqja janë aspirata që ndërtohen mbi themelet e sakrificave të tilla.

KUJTIM QË NUK SHUHET

Indrit Cara nuk është vetëm një emër në pllaka përkujtimore. Ai është pjesë e ndërgjegjes sonë kolektive. Kujtimi i tij jeton në zemrat e shqiptarëve, si një dritë që nuk zbehet.

Lavdi Dëshmorit të Kombit, Indrit Cara!
Lavdi të gjithë atyre që sakrifkuan për lirinë!
Lavdi qytetarisë së Kavajës!

MOS JI NJË LIBËR I HAPUR PËR KËDO

Arti i ruajtjes së vetes në një botë që lexon pa mirësi

ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Në një shoqëri ku ekspozimi është kthyer në normë dhe transparenca shpesh ngatërrohet me cenueshmërinë e pakushtëzuar, ruajtja e vetes nuk është mbyllje, është vetëdije.

KULTURA E EKSPOZIMIT: NGA DITARI TEK RRJETET SOCIALE

Dikur, ditarët mbanin sekrete. Sot, rrëfimet personale publikohen në platforma ku gjithçka komentohet, gjykohet dhe shpesh keqinterpretohet. Çdo emocion, çdo zhgënjim, çdo arritje shpërndalet menjëherë.

Por jo të gjithë lexojnë me të njëjtin sy. Disa i zhvlerësojnë përjetimet e tua. Disa i shtrembërojnë sipas interesit të tyre. Disa i përdorin kundër teje. Dhe ka edhe nga ata që thjesht nuk dinë të lexojnë ndjenjat.

Psikologët theksojnë se kufijtë emocionalë janë thelbësorë për shëndetin mendor. Hapja është e shëndetshme por vetëm në mjedise të sigurta.

NDËRMJET SINQERITETIT DHE NAAVITETIT

Të jesh i singertë nuk do të thotë të jesh i pambrojtur. Të ndash përvojat nuk do të thotë të zbrazësh gjithë shpirtin para kujt.

Ekziston një vijë e hollë mes autenticitetit dhe ekspozimit të tepruar. Shpesh, njerëzit që hapen pa filtra e bëjnë këtë nga nevoja për t'u kuptuar. Por kuptimi kërkon përgatitje edhe nga pala tjetër.

Jo çdo dëgjues është i aftë të mbajë peshën e rrëfimit tënd.

KUR FJALËT KTHEHEN NË ARMË

Historia njerëzore është e mbushur me raste kur informacioni personal është përdorur si mjet manipulimi. Në marrëdhënie toksike, në ambiente pune konkurruese apo në rrethe shoqërore të pasigurta, sinqeriteti i pakontrolluar mund të kthehet në dobësi të perceptuar.

Të ruash disa kapituj të jetës nuk është mungesë besimi, është zgjedhje për të mos i dorëzuar armë kujt që mund të mos dijë t'i përdorë me përgjegjësi.

MISTERI SI DINJITET

Shprehja "Bëhu një mister i brishtë" nuk flet për lojë apo manipulim. Ajo flet për dinjitet.

Një njeri që nuk i shpalos menjëherë të gjitha dimensionet e veta krijon hapësirë për respekt. Misteri nuk është fshehje, është ritëm. Është e drejta për të zgjedhur kohën, vendin dhe personin me të cilin ndan thellësitë e tua.

Respekti lind kur dikush e kupton se jo çdo faqe mund të hapet me nxitim.

KUFIRI SI AKT VETËRESPEKTI

Vendosja e kufijve është një aftësi që mësohet.

Ajo fillon me disa pyetje të thjeshta: A ndihem i sigurt me këtë person? A ka treguar ai/ajo ndjeshmëri ndaj të tjerëve? A e respekton konfidencialitetin?

Nëse përgjigjet janë të paqarta, ndoshta është më mirë të ndash vetëm kapitujt e parë.

Kufijtë nuk i largojnë njerëzit e duhur. Ata filtrojnë ata që nuk janë gati për thellësinë tënde.

"Gabimi më i madh që mund të bësh është të jesh një libër i hapur për këdo." Kjo fjali, që qarkullon shpesh në rrjete sociale e biseda të përditshme, në thelb ngre një pyetje të thellë: sa duhet të ndajmë nga vetja në një botë që jo gjithmonë lexon me dashamirësi?

PSE NDJEJMË NEVOJËN TË HAPEMI?

Në thelb, çdo njeri kërkon të shihet dhe të kuptohet. Kjo është nevojë themelore njerëzore. Por kuptimi i vërtetë nuk vjen nga sasia e informacionit të ndarë; vjen nga cilësia e lidhjes.

Një bisedë e thellë me një mik të besuar vlen më shumë se dhjetëra rrëfime publike pa përgjigje të ndjeshme.

LIBRI I ZEMRËS: KUJDESI NDAJ VETES

Metafora e librit është e fuqishme. Secili prej nesh ka kapituj drite dhe kapituj errësire. Ka faqe krenarie dhe faqe dhimbjeje. Por jo çdo lexues është i përgatitur për të kuptuar kontekstin. Disa lexojnë për të mësuar. Disa lexojnë për të gjykuar. Disa lexojnë për të krahasuar. Disa lexojnë vetëm për të gjetur gabime. Prandaj kujdesi ndaj vetes është thelbësor. Të zgjedhësh kujt ia hap librin e zemrës është një akt maturie.

EDUKIMI EMOCIONAL, NJË NEVOJË E KOHËS

Në sistemin tonë arsimor flitet pak për kufijtë emocionalë. Fëmijët mësojnë lëndë shkencore, por jo gjithmonë mësojnë si të mbrojnë intimitetin e tyre emocional.

Ndërgjegjësimi për këtë temë duhet të fillojë herët: Të rinjtë duhet të mësojnë se jo çdo informacion personal duhet shpërndarë online. Të kuptojnë se

privatësia është pasuri, jo pengesë. Të dallojnë mes miqësisë së vërtetë dhe kuriozitetit sipërfaqësor.

Shoqëria moderne shpesh shpërblen ekspozimin. Sa më shumë rrëfen, aq më shumë vëmendje merr. Por vëmendja nuk është gjithmonë vlerësim.

Të jesh selektiv në ndarjen e jetës tënde nuk do të thotë të jesh i ftohtë. Do të thotë të jesh i ndërgjegjshëm për vlerën e historisë tënde.

Jo çdo auditor është publik për autobiografinë tënde.

Titulli që ngjall respekt

Në fund, çdo njeri është autor i vetes. Mund të zgjedhësh të jesh një broshurë e shpërndarë pa kriter, ose një vepër që lexohet me kujdes.

Një titull që ngjall respekt nuk krijohet nga mister i rremë, por nga karakteri. Nga qëndrueshmëria. Nga integriteti.

Kur je i plotë me veten, nuk ke nevojë të zbrazësh para kujt për t'u ndjerë i vlefshëm.

HAPJA ME MASË, JO ME FRIKË

Mesazhi nuk është të mbyllemi. Nuk është të ndërtojmë mure të pakalueshme. Është të ndërtojmë porta dhe të vendosim vetë kur dhe për kë hapen.

Sepse libri i zemrës është i çmuar. Dhe jo të gjithë dinë ta lexojnë me dashamirësi. Bëhu i vërtetë. Bëhu i thellë.

Por mbi të gjitha, ruaje veten.

Një studim i kohës: “Lufta për Vlorën – 1920”

Prof. Asoc. Dr. BERNARD ZOTAJ

Piketat e studimit

Studimi **“Lufta për Vlorën – 1920”**, me përmbajtje të thellë gjeopolitike, diplomatike, strategjike dhe të artit ushtarak, vjen nga studiuesi i njohur ushtarak Zeno Jahaj. Vepra është një analizë e mirëfilltë shkencore dhe përbën literaturë të vlefshme ndihmëse për përgatitjen e studentëve ushtarakë, veçanërisht në Akademinë e Forcave të Armatosura.

Që në hyrje, autori sjell një thënie domethënëse: *“Kush zotëron Vlorën, hyn në syrin e Fuqive të Mëdha”*, duke e vendosur menjëherë lexuesin në dimensionin gjeostrategjik të çështjes. Libri hapet me një parathënie nga studiuesi ushtarak Agron Berdaj, i cili vlerëson rëndësinë historike të kësaj lufte dhe vazhdimësinë e studimeve mbi të ndër vite.

Një nga çështjet që autori trajton që në fillim është emërtimi: pse “Lufta për Vlorën” dhe jo “Lufta e Vlorës”? Përgjigjja e tij është e qartë: sepse kjo luftë lindi dhe u zhvillua në një terren të gjerë gjeopolitik e strategjik, jo thjesht si një përplasje lokale territoriale.

Në sfondin e dinamikave të Lufta e Parë Botërore, ku përplaseshin interesat e Fuqive të Mëdha të Evropës dhe të Shtetet e Bashkuara të Amerikës, Italia shfaqet si një aktor me ambicie të qarta mbi Shqipërinë dhe veçanërisht mbi Vlorën.

Në kapitullin “Diplomacia”, autori i referohet mendimit të Henry Kissinger mbi dështimet strategjike të Luftës së Parë Botërore dhe pasojat e tyre në proceset e paqes. Më tej trajtohet Konferenca e Paqes e Parisit, ku Shqipëria mbeti jashtë tryezës vendimmarrëse, duke u përballur me rrezikun e copëtimit.

Studimi vijon me analizën e dinamikave strategjike në Ballkan, në Shqipëri dhe në Vlorë, duke ndalur veçanërisht në rolin e Kongresi i Lushnjës dhe pozicionin gjeostrategjik të qytetit të Vlorës.

Në kapitullin “Arti i Luftës për Vlorën”, autori analizon planifikimin politik e ushtarak italian, organizimin e forcave vullnetare shqiptare, si dhe zhvillimin e veprimeve ushtarake, politike e diplomatike gjatë konfliktit. Një syth i veçantë i kushtohet “Kartës” së Ishullit të Sazanit dhe rolit të tij strategjik.

Në përfundimet e studimit trajtohen me objektivitet çështje si: a ishte ky një nënvlerësim italian apo një mitizim shqiptar? A ishte humbje italiane, fitore shqiptare, apo rikthim i sovranitetit kombëtar? Autori analizon konceptet e armëpushimit, dorëzimit dhe kapitullimit, duke shqyrtuar se ku u vendos realisht fati i Luftës për Vlorën.

Detyrim për profesionalizëm ushtarak

Për kolonelin Zeno Jahaj, ky studim është njëkohësisht detyrim moral dhe privilegj profesional. Në një etapë të pjekur të jetës së tij, ai përmbledh dhe analizon luftërat e zhvilluara nga populli shqiptar, duke e

Për kolonelin Zeno Jahaj, ky studim është njëkohësisht detyrim moral dhe privilegj profesional. Në një etapë të pjekur të jetës së tij, ai përmbledh dhe analizon luftërat e zhvilluara nga populli shqiptar, duke e trajtuar Luftën për Vlorën me rigorozitet shkencor dhe profesionalizëm ushtarak.

trajtuar Luftën për Vlorën me rigorozitet shkencor dhe profesionalizëm ushtarak.

Autori thekson se çmimi i çdo lufte është serioz, sepse në të varen fatet e kombit dhe jeta e njerëzve. Lufta nuk është vetëm kronologji datash dhe emrash luftëtarësh; ajo është objekt studimi i shkencave ushtarake, politike dhe ekonomike. Në akademitë ushtarake mësohet se lufta është e lidhur pazgjidhshmërisht me objektivat kombëtare dhe me vendimmarrjen politike.

Në këtë kontekst, autori i referohet mendimit të Carl von Clausewitz, sipas të cilit “lufta është vazhdim i politikës me mjete të tjera”. Politika përcakton “pse”-në dhe “çfarë”; diplomacia vepron si mjet i ndërmjetëm; ndërsa forcat e armatosura zbatojnë strategjinë dhe taktikat në terren. Jahaj thekson gjithashtu se lufta është edhe çështje ekonomie dhe finance. Pa bazë ekonomike, politika mbetet pa fuqi, diplomacia bosh dhe ushtria e paralizuar. Strategjia ushtarake nuk mund të funksionojë pa kapacitete logjistike, inteligjencë, armatim dhe mbështetje financiare.

Duke iu referuar këshillës së historianit britanik Michael Howard për analizimin e ngjarjeve historike “në gjerësi, në thellësi dhe në kontekst”, autori e paraqet Luftën për Vlorën në kuadrin e plotë gjeopolitik dhe gjeostrategjik të pas Luftës së Parë Botërore.

Ai rithekson se kjo luftë nuk u zhvillua nga njëra palë, por nga dy palë, ndaj profesionalizmi kërkon tra-

jtimin objektiv të dinamikave politike, diplomatike dhe ushtarake të të dyja anëve. Emërtimi “Lufta për Vlorën” është, sipas tij, më objektiv dhe më i saktë në aspektin historik e strategjik.

Një prezantim i shkurtër për kolonelin

Zeno Jahaj ka lindur, më 5 shkurt 1952, në Mesaplik të Vlorës, në një familje patriotike dhe arsimdashëse. Në vitet 1966–1970 kreu studimet në Shkollën e Mesme Ushtarake “Skënderbej” me rezultate shumë të mira; më pas, në vitet 1970–1973, përfundoi studimet në Shkollën e Bashkuar të Oficerëve dhe ndoqi një kurs të specializuar për zbulimin ushtarak.

Në vitet 1987–1988 ishte akademist në Akademinë Ushtarake të Shtabit të Përgjithshëm. Në vitin 1998 kreu Kursin e Lartë në Kolegjin e NATO-s në Romë. Gjatë viteve 2011–2013 përfundoi studimet Master për Sigurinë Kombëtare në Akademinë e Mbrojtjes.

Gjatë karrierës së tij ka mbajtur funksione komanduese, mësimdhënëse dhe drejtuese në Shtabin e Përgjithshëm, ka shërbyer si atashe ushtarak dhe këshilltar diplomatik në Ambasadën e Republikës së Shqipërisë në Greqi, si dhe si këshilltar ushtarak i Ministrisë të Mbrojtjes.

Në përfundim të karrierës së tij, ai është nderuar me gradën Kolonel dhe me dekorata, medalje e tituj nderi për kontributin e dhënë në Forcat e Armatosura dhe në mendimin ushtarak shqiptar.

Kur grimi bëhet politikë
“Buzëkuqi i kuq nuk ishte thjesht një modë.
Ishte një strategji lufte”

Në periudha të jashtëzakonshme historike, edhe gjestet më intime marrin peshë publike. Gjatë Luftës së Dytë Botërore, ndërsa miliona burra ndodheshin në front, miliona gra hynë në fabrika, zyra shtetërore dhe struktura ndihmëse ushtarake. Në këtë realitet të ri social, buzëkuqi i kuq u shndërrua në një simbol që kapërceu estetikën.

Në vitin 1941, marka kozmetike “Elizabeth Arden” krijoi një nuancë të veçantë të quajtur “Victory Red” për trupat e Women’s Army Corps të Shteteve të Bashkuara. Ngjyra përputhej me të kuqen e uniformës. Ky detaj nuk ishte thjesht komercial – ishte komunikim politik.

Në SHBA, autoritetet kuptuan një element thelbësor të psikologjisë së luftës: morali ndërtohet edhe përmes imazhit. Ndryshe nga Lufta e Parë Botërore, ku kishte kufizime të forta mbi prodhimin e luksit, gjatë Luftës së Dytë Botërore grimi nuk u ndalua. Përkundrazi, u promovua si shenjë optimizmi dhe normaliteti.

Të lyeje buzët me të kuqe do të thoshte: Ne vazhdojmë të funksionojmë. Ne vazhdojmë të prodhojmë. Ne qëndrojmë në këmbë.

Në këtë mënyrë, estetika u kthye në një mjet të padukshëm të mobilizimit kombëtar.

SHBA: Industria e bukurisë si pjesë e makinerisë së luftës

Në Shtetet e Bashkuara, industria e kozmetikës u integrua në mënyrë të tërthortë në ekonominë e luftës. Ndërsa metalet, gomat dhe lëndët strategjike racionalizoheshin, produktet kozmetike vazhduan të prodhoheshin.

Arsyet ishin të qarta:

- **Morali i brendshëm** – një shoqëri që ruan ritualet e përditshme është më rezistente ndaj panikut.
- **Identiteti kombëtar** – gruaja e fortë, e rregullt dhe e buzëqeshur ishte pjesë e narrativës patriotike.
- **Propaganda vizuale** – posterat e fabrikave dhe fushatat e rekrutimit paraqisnin gra me buzë të kuqe, të disiplinuar dhe produktive.

Në një kohë kur gratë po zinin vendet e burrave në industri, estetika nuk shihej si dobësi, por si dëshmi e qëndrueshmërisë. Kjo përmbyste stereotipin tradicional: feminiteti nuk ishte në kundërshtim me forcën; ai mund të ishte shprehje e saj.

Buzëkuqi i kuq u bë kështu pjesë e një psikologjie kolektive: një detaj i vogël që sinjalizonte normalitet në mes të kaosit global.

Gjermania naziste: Kontrolli i trupit dhe estetikës

Në anën tjetër të frontit, estetika kishte një funksion tjetër ideologjik. Në Gjermaninë naziste, imazhi i gruas duhej të pasqyronte idealin e regjimit: natyrale, e pastër, e disiplinuar.

Adolf Hitler e përçmonte grimin e dukshëm, të cilin e lidhte me dekadencën perëndimore. Regjimi promovonte një pamje më të zbehtë dhe të kontrolluar, në përputhje me mitin e “pastërtisë” racore.

Ky qëndrim nuk ishte vetëm estetik. Ai ishte politik. Kontrolli i trupit femëror ishte pjesë e kontrollit të shoqërisë. Kufizimi i shprehjes individuale forconte uniformitetin ideologjik. Estetika “natyrale” shërbente si propagandë për modelin e gruas së bindur dhe amvise.

Ironikisht, ky refuzim e forcoi simbolikën e buzëkuqit të kuq në vendet aleate. Sa më shumë që autoritarizmi e ndalonte një shprehje, aq më shumë ajo fitonte vlerë si simbol lirie.

Në këtë kontrast të fortë, buzëkuqi u shndërrua në kufi ideologjik: liria përballë uniformitetit.

Mbretëria e Bashkuar: Qëndresë përmes paraqitjes

Në Mbretërinë e Bashkuar, gjatë bombardimeve gjermane, ruajtja e paraqitjes personale konsiderohej pjesë e rezistencës morale. Autoritetet britanike nuk e ndaluan grimin, edhe pse vendi përballej me mungesa të mëdha.

Mesazhi ishte i qartë: qytetarët duhet të ruanin dinjitetin, edhe nën kërcënim.

Në qytetet e bombarduara, gratë që punonin në industri apo shërbime mbanin buzë të kuqe jo për luks,

“BUZËKUQI” SI STRATEGJI LUFTE

Estetika, propaganda dhe fuqia simbolike e gruas gjatë Luftës së Dytë Botërore

por për normalitet. Ishte një deklaratë e heshtur: “Ne nuk do të lejojmë që frika të na zhbëjë”. Kështu, në kontekstin britanik, buzëkuqi nuk ishte vetëm simbol kombëtar, por edhe mekanizëm psikologjik përballë terrorit ajror.

Meksika: Nga simbol ushtarak në revolucion kulturor

Meksika hyri zyrtarisht në Luftën e Dytë Botërore në vitin 1942. Nuk pati një “Victory Red” institucional si në SHBA, por ndikimi kulturor i kohës ishte i dukshëm.

Vitet ‘40 përkojnë me industrializimin e vendit dhe me epokën e artë të kinemasë meksikane. Aktore si: Maria Félix. Dolores del Río, projektonin figurën e një gruaje moderne, urbane dhe të vetëdijshme për imazhin e saj publik.

Në Meksikë, buzëkuqi i kuq nuk ishte simbol ushtarak i drejtpërdrejtë. Ishte shenjë e një transformimi më të thellë: Gruaja po hynte në hapësira profesionale. Media po krijonte modele të reja femërore. Imazhi publik po bëhej instrument fuqizimi.

E kuqja pushoi së qeni vetëm joshje. U bë prani. U bë deklaratë.

Kur historia shkruhet përpara pasqyrës

Lufta e Dytë Botërore ndryshoi hartat politike,

ekonomitë dhe strukturat shoqërore. Por ajo ndryshoi edhe mënyrën se si gratë shiheshin dhe e shihnin veten.

Në SHBA, buzëkuqi i kuq u institucionalizua si moral kombëtar.

Në Gjermaninë naziste, ai u refuzua si shenjë e dekadencës. Në Mbretërinë e Bashkuar, ai u kthye në qëndresë civile. Në Meksikë, u bë pjesë e revolucionit kulturor dhe mediatik.

Në të gjitha rastet, një element i vogël estetik mori funksion politik.

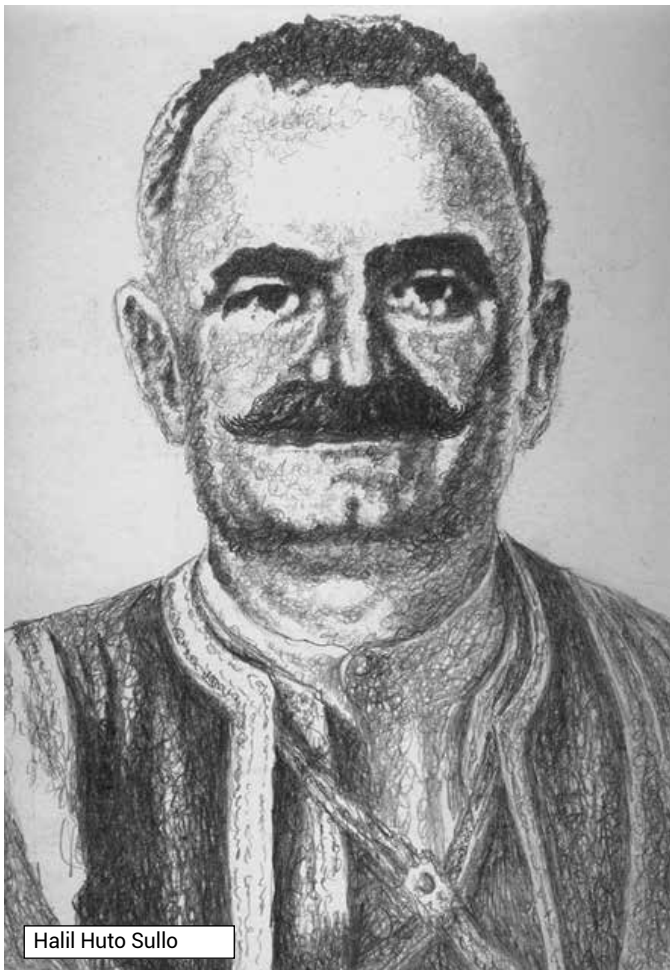
Kjo na çon në një përfundim më të gjerë analitik: në kohë krizash, kontrolli i imazhit është kontroll i narrativës. Dhe narrativa është pushtet.

Buzëkuqi i kuq gjatë Luftës së Dytë Botërore nuk ishte vetëm kozmetikë. Ishte:

- psikologji kolektive,
- propagandë vizuale,
- rezistencë simbolike,
- dhe shpallje e pranisë femërore në hapësirën publike.

Ndonjëherë, historia nuk shkruhet vetëm në fronte, traktate apo parlamente.

Ajo shkruhet edhe përpara një pasqyre, aty ku një gjest i vogël mund të mbajë peshën e një epoke të tërë.

Halil Huto Sullo

Tajar Shemsi Proda

Xhezo Dervish Proda

TRE DËSHMORË NGA OXHAKU “PRODA” KRENARI PËR SHQIPËRINË

PROF. ASOC. DR. ZAHO GOLEMI

Tre Dëshmorët e Fushëbardhës: Trupëzimi i Trimërisë dhe Atdhedashurisë

Në Fushëbardhë të Labërisë, një oxhak i lashtë i quajtur **Proda** ka lënë gjurmë të pashlyeshme në historinë e luftës për lirinë e Shqipërisë. Ky oxhak ka dhuruar tre bij të tij për atdheun, të cilët u bënë simbol i sakrificës, trimërisë dhe idealit të lirisë:

- **Halil Huto Sullo/Proda (1862–1914)**
- **Xhezo Dervish Proda (1926–1944)**
- **Tajar Shemsi Proda (1924–1945)**

Të tre janë shpallur “Dëshmor të Atdheut” nga Komisioni Qendror i Statusit të Dëshmorëve në Ministrinë e Mbrojtjes, duke u vendosur në pedestalin e historisë së trimërisë labe dhe shqiptare.

Halil Sullo/Proda: Legjenda e Qafës së Skërficës

Halil Sullo/Proda lindi në qershor të vitit 1862, në Fushëbardhë dhe u rrit në një mjedis të mbushur me tradita luftarake e lridashëse. Në moshën 16 vjeçare, ai shërbeu për shtatë vjet si nizam në Anadoll (1880–1887), ku mësoi artin luftarak të kohës, përdorimin e armëve, kamës dhe thikës. Ai rridhte nga një familje që historikisht kishte luftuar kundër pushtuesve.

Halil Sullo mori pjesë në **Kuvendin e Cepos, më 21 korrik 1911**, ku u zgjodh anëtar i komitetit me rreth 800 luftëtarë përfaqësues nga Gjirokastra, Përmeti, Tepelena, Delvina, Kurvelesh, Janina dhe Çamëria. Ai mori pjesë edhe në **Kuvendin e Shtëpëzimit, më 10**

prill 1914, së bashku me luftëtarë të Fushëbardhës, ku vendosi që çdo pëllëmbë e tokës shqiptare të mbrohej me çdo kusht.

Si kryeplak dhe komandant i çetës së Fushëbardhës, Halil Sullo/Proda udhëhoqi **luftën e Skërficës**, një qëndresë heroike njëjavore. Ai luftoi trimërisht në Gurët e Bashe, kroi i Resule, Lisat e Skëndos, Shpella e Dhespinës, Vrahull dhe Qafë të Skërficës. Pas një beteje të përgjakshme, ra dëshmor, më **25 qershor 1914**, në hyrje të Shkëmbit të Skamanos në Kamenikë.

Poeti dhe patrioti Ramiz Harxhi përshkruan betejën e Skërficës:

“Në luftën e rreptë, q’u bë në Skërficë, Ku, kundër një tufe, luftoi një pakicë. Gryka e Skërficës, një grykë e keqe, Mbrohej prej ca burrash pa armë e fysheqe...”

Halil Sullo/Proda u shpall “Dëshmor i Atdheut” me **vendim nr. 162 datë 30.11.1979** të Komitetit Ekzekutiv të KP të rrethit Gjirokastrë. Gruaja e tij, Kane Sullo/Proda, e vajtoi duke thënë:

“O imzot a derëzi, Kush do të bëhet si ti, Të dalë në pleqësi, Për sinor e për kufi...” Emri i tij mbetet i ndritur në historinë luftarake, në lapidarin e Skërficës, në memorialin “Fushëbardha-2014” dhe në memorien kombëtare shqiptare.

Xhezo Dervish Proda, Hero i Popullit

Xhezo Dervish Proda lindi, më 20 shtator 1926, në lagjen Onjere të Fushëbardhës. Ai rridhte nga një familje me tradita luftarake dhe patriotike. Babai i tij, Dervish Proda, dhe të afërmit kishin marrë pjesë në Luftën Kombëtare të Vlorës më 1920, duke trashëguar tek Xhezo idealet e patriotizmit dhe përkushtimin ndaj lirisë.

Xhezo Proda mori pjesë si partizan në Luftën Nacionalçlirimtare dhe ra heroikisht, më **10 shtator 1944**, në Labinot të Elbasanit, bashkë me dhjetë partizanë të tjerë, duke luftuar kundër pushtuesve. Ai

u shpall dëshmor, më **2 tetor 1971**, ndërsa statusi i tij u njoh me **vendim nr. 4 datë 27.11.2002**.

Familja e tij vazhdoi trashëgiminë patriotike, duke mbajtur gjallë idealet e lirisë dhe atdhedashurisë, ndërsa emri i Xhezos mbetet simbol i heroizmit dhe frymëzimit për brezat.

Tajar Shemsi Proda, Dëshmori i Tropojës

Tajar Shemsi Proda lindi, më 2 qershor 1924, në Fushëbardhë dhe mbeti jetim në moshën 6 vjeçare. U rrit tek teza e tij në Tiranë dhe kreu shkollën fillore dhe më pas shkollën amerikane “Harry Fultz”. Ai iu bashkua Brigadës VII Sulmuese (BrVS) dhe luftoi në Mat, Dibër, Kukës, Prizren dhe për çlirimin e trojeve shqiptare në Kosovë.

I plagosur rëndë në Prizren, u transportua në Tropojë për trajtim në spitalin partizan të Geghysenit, ku dha frymën e fundit më **22 mars 1945**, duke lënë fjalët në buzë: “Jam nga Fushëbardha...”.

Eshttrat e tij u rikthyen në Gjirokastrë, më 8 shtator 2016 dhe u varrosën pranë dëshmorëve të tjerë, duke përmbushur amanetin dhe duke i bashkuar përgjithmonë me idealin e lirisë. Tajar Proda është shpallur **“Dëshmor i Atdheut” me vendim nr. 127 datë 30.5.1985**.

Një Oxhak i Përjetshëm

Halil, Xhezo dhe Tajar Proda nuk janë vetëm emra, por simbol i një oxhaku të përjetshëm që frymëzon çdo shqiptar: Proda – një vatër ku trimëria, atdhedashuria dhe sakrifica janë të pandara. Ata mbeten pjesë e trupëzuar e krenarisë labe dhe shqiptare, në pedestalin e vlerave të lirisë dhe idealit kombëtar.

Historia e tre dëshmorëve të Fushëbardhës është një kujtesë e gjallë: **liria ka emra – Halil, Xhezo dhe Tajar Proda**, dhe ata do të mbeten përjetësisht inspirim për brezat që vijnë.

Korça nën Administrimin Francez (1916–1920)

Nga “autonomia” te kontrolli i drejtpërdrejtë dhe fundi i një etape historike

Më 16 shkurt 1918, qyteti i Korçës kaloi në administrimin e drejtpërdrejtë të komandës franceze, një zhvillim që shënoi kthesë të fortë politike e ushtarake në juglindje të Shqipërisë. Ngjarja erdhi pas një periudhe të trazuar, të karakterizuar nga përplasjet e interesave ndërkombëtare gjatë Luftës së Parë Botërore dhe përpjekjet e shqiptarëve për të ruajtur identitetin dhe vetëqeverisjen lokale.

Konteksti Historik: Korça në vorbullën e Luftës së Parë Botërore

Gjatë viteve 1916–1918, Shqipëria ishte territor i kontestuar nga disa fuqi ushtarake. Në këtë klimë të pasigurt, më **10 dhjetor 1916**, u nënshkrua **Protokolli i Korçës**, një marrëveshje ndërmjet përfaqësuesve shqiptarë dhe autoriteteve franceze.

Ky protokoll parashikonte: Njohjen e një krahine autonome shqiptare në Korçë, administrimin e saj nga shqiptarët si dhe vendosjen e saj nën mbrojtjen ushtarake franceze.

Në krye të lëvizjes kombëtare në këtë zonë qëndronte figura e shquar e Themistokli Gërmenji, i cili kishte rol kyç në organizimin e administratës dhe forcimin e vetëdijes kombëtare.

7 Nëntor 1917 – Pushkatimi i Themistokli Gërmenjit

Më **7 nëntor 1917**, autoritetet franceze pushkatuan Themistokli Gërmenjin me akuzën e bashkëpunimit me forcat kundërshtarë. Ky akt tronditi thellë opinionin publik dhe dobësoi ndjeshëm lëvizjen kombëtare shqiptare në krahinë.

Pushkatimi i tij pati disa pasoja të menjëhershme: *U dobësua struktura drejtuese e administratës shqiptare. U rrit kontrolli i shërbimeve të sigurimit francez, u shtua mosbesimi mes autoriteteve vendase dhe komandës ushtarake.*

Pas këtij zhvillimi, u arrestuan bashkëpunëtorë të afërt të Gërmenjit:

- Qamil Panariti**, drejtor i Policisë;
- Mehmet Pupe**, komisar policie.

Këto masa sinjalizonin fundin e balancës së brishtë mes autonomisë vendase dhe kontrollit ushtarak francez.

16 Shkurt 1918 – Abrogimi i Protokollit dhe Administrimi i Drejtpërdrejtë

Më **16 shkurt 1918**, komanda franceze abrogoi zyrtarisht Protokollin e 10 dhjetorit 1916. Me këtë vendim:

- U shfuqizua statusi i krahinës “autonome”;
- Administrata vendase humbi kompetencat kryesore;
- U forcua prania ushtarake dhe kontrolli politik francez.

Korça kaloi në administrim të drejtpërdrejtë ushtarak, duke u bërë një pikë strategjike për operacionet franceze në Ballkanin jugor.

Për ushtrinë franceze, Korça kishte rëndësi të veçantë: Kontrollonte akset rrugore drejt Maqedonisë; Siguronte stabilitet në një zonë me ndikim të lëvizjeve kombëtare; Shërbente si pikë mbështetëse logjistike.

Simbolet Kombëtare dhe Jeta Kulturore

Megjithëse autonomia u shfuqizua, identiteti kombëtar shqiptar nuk u zhduk. Sipas të dhënave të publikuara nga Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave:

- Flamuri shqiptar vazhdoi të ngrihej krahas atij francez;

- Shkollat shqipe vijuan mësimdhënien;
- Administrata lokale ruajti elementë të përdorimit të gjuhës shqipe.

Kjo periudhë paraqet një kontrast interesant: kontroll i rreptë ushtarak, por njëfarë tolerance ndaj shprehjes kombëtare në arsim dhe simbolikë.

Maj 1920 – Largimi i Forcave Franceze

Në **maj 1920**, forcat franceze u tërhoqën nga Korça. Me këtë largim:

- Përfundoi administrimi i drejtpërdrejtë ushtarak;
- Mori fund zyrtarisht krahina “autonome” e Korçës;
- U hap një kapitull i ri në procesin e konsolidimit të shtetit shqiptar.

Kjo tërheqje përkoi me ndryshime të mëdha politike në Shqipëri dhe me përpjekjet për stabilizimin e institucioneve kombëtare pas Luftës së Parë Botërore.

Analizë Ushtarake dhe Politike

Nga këndvështrimi ushtarak, rasti i Korçës paraqet një model tipik të administrimit të një territori të pushtuar:

- Vendosje e kontrollit përmes marrëveshjes me elitën vendase;
- Eliminim i figurave që perceptohen si rrezik;
- Centralizim i administrimit në duart e komandës ushtarake;
- Tërheqje graduale pas stabilizimit të situatës ndërkombëtare.

Nga pikëpamja kombëtare shqiptare, kjo periudhë: Forcoi ndërgjegjen kombëtare; Thelloi ndjeshmërinë ndaj çështjes së sovranitetit; Krijoi martirë të lëvizjes kombëtare, si Themistokli Gërmenji.

Trashëgimia Historike

Ngjarjet e viteve 1916–1920 në Korçë mbeten një kapitull i rëndësishëm i historisë shqiptare dhe ushtarake.

Ato dëshmojnë: Kompleksitetin e marrëdhënieve shqiptaro-franceze gjatë Luftës së Parë Botërore. Përplasjen mes interesave strategjike ndërkombëtare dhe aspiratave kombëtare. Rolin e elitave vendase në mbrojtjen e identitetit kombëtar

Kronologji e Shkurtër

- 10 dhjetor 1916** – Nënshkruhet Protokollin e Korçës.
- 7 nëntor 1917** – Pushkatohet Themistokli Gërmenji.
- 16 shkurt 1918** – Abrogohet protokollin; Korça kalon në administrim të drejtpërdrejtë francez.
- Maj 1920** – Largohen forcat franceze nga Korça.

Administrimi francez i Korçës ishte një periudhë e ndërlikuar, ku bashkëjetuan kontrolli ushtarak dhe shfaqja e identitetit kombëtar. Nga pushkatimi i Themistokli Gërmenjit deri te largimi i trupave franceze në maj 1920, Korça u bë një laborator politik e ushtarak i kohës.

Në faqet e historisë shqiptare, kjo periudhë mbetet një dëshmi e qëndresës, diplomacisë së vështirë dhe sakrificës në emër të kombit.

Arma më e kërkuar nga ushtritë më të fuqishme në botë

Kur flasim për ushtritë më të fuqishme, shpesh mendja na shkon tek tanket, avionët luftarakë apo artileria e rëndë. Por realiteti i sotëm është krejt ndryshe: arma më e kërkuar nuk është më një mjet klasik, por teknologjia që ofron shpejtësi, precizion dhe dominim ajror e strategjik. Në këtë kuadër, dy kategori dallohen si më të rëndësishmet – dronët luftarakë dhe raketat hipersonike.

Dronët luftarakë, syri dhe dora e ushtrisë moderne

Dronët janë kthyer në një mjet të pazëvendësueshëm për ushtritë e fuqishme. Ata ofrojnë aftësi për zbulim, patrullim dhe sulme precize pa rrezikuar jetën e pilotëve. Për shembull, SHBA ka investuar masivisht në dronët MQ-9 “Reaper”, të cilët përdoren për operacione të gjata zbulimi dhe goditje të synuara. Aleatët e NATO-s, si Britania dhe Franca, po zhvillojnë gjithashtu dronë të avancuar për misione ajrore dhe detare.

Një rast i veçantë është Turqia, e cila ka fituar reputacion global me dronët “Bayraktar” TB2. Edhe pse nuk është një superfuqi e nivelit të SHBA-së, Turqia ka treguar se dronët mund të ndryshojnë balancën e fuqisë në konflikte të përmasave të ndryshme. “Bayraktar-ët” janë përdorur me sukses në Ukrainë, Siri dhe Libi, duke u bërë një nga armët më të kërkuara nga vende që nuk kanë kapacitetin e madh teknologjik të NATO-s.

Raketat hipersonike, frika e mbrojtjes ajrore

Raketat hipersonike janë një tjetër kategori që po tërheq vëmendjen e ushtrive të fuqishme. Ato lëvizin me shpejtësi mbi pesë herë më të madhe se ajo e zërit dhe kanë aftësi të manovrojnë gjatë fluturimit, gjë që i bën pothuajse të pamundura për t’u kapur nga sistemet e mbrojtjes ajrore tradicionale. SHBA dhe vendet e NATO-s po investojnë miliarda për të zhvilluar këto sisteme, sepse ato përfaqësojnë një mjet strategjik që mund të ndryshojë ekuilibrin e fuqisë në çdo konflikt.

Tendenca e re e luftës

Lufta moderne nuk është më e bazuar tek numri i trupave apo fuqia e tankeve. Sot, teknologjia është arma më e fuqishme. Ushtritë e mëdha po fokusohen në:

- Integrimin e inteligjencës artificiale në dronë për autonomi më të madhe.
- Zhvillimin e raketave hipersonike për goditje të shpejta dhe të papritura.
- Sistemet e luftës elektronike që neutralizojnë radarët dhe komunikimet e kundërshtarit.

Arma më e kërkuar sot nuk është një pushkë apo një tank, por dronët luftarakë dhe raketat hipersonike.

Këto teknologji përfaqësojnë të ardhmen e luftës, ku shpejtësia, precizioni dhe dominimi teknologjik janë më vendimtare se fuqia e pastër ushtarake. Ushtritë që i zotërojnë këto sisteme kanë një avantazh të qartë ndaj rivalëve, duke e bërë garën për armatim një nga sfidat më të mëdha të shekullit XXI.

Në konfliktet e fundit, sidomos në Ukrainë dhe në operacionet e NATO-s në Lindjen e Mesme, është bërë e qartë se dronët luftarakë dhe raketat hipersonike nuk janë thjesht projekte teknologjike, por mjete që ndryshojnë rrjedhën e luftës.

Në Ukrainë, përdorimi i dronëve ka qenë vendimtar. Dronët “Bayraktar” TB2 të prodhuar nga Turqia, të blerë dhe përdorur nga forcat ukrainase, kanë arritur të

neutralizojnë tanke dhe sisteme të rënda artilerie, duke treguar se një mjet relativisht i lirë mund të ketë ndikim të madh kundër një armate të madhe. Përveç “Bayraktar-ëve”, Ukraina ka përdorur edhe dronë të furnizuar nga vendet e NATO-s për zbulim dhe goditje precize, duke e bërë luftën më të varur nga teknologjia sesa nga numri i trupave. Ky është një shembull i qartë se si dronët janë arma më e kërkuar, sepse ofrojnë fleksibilitet dhe efikasitet në terren.

Nga ana tjetër, raketat hipersonike kanë krijuar një dimension të ri frike dhe strategjie. Edhe pse nuk janë përdorur gjerësisht në Ukrainë, vetë ekzistenca e tyre ka ndryshuar mënyrën se si NATO planifikon mbrojtjen. Raketat hipersonike janë aq të shpejta dhe të manovrueshme sa sistemet tradicionale të mbrojtjes ajrore nuk mund t’i ndalojnë. Kjo ka detyruar NATO-n të investojë në sisteme të reja mbrojtjeje dhe të rrisë vigjilencën në rajonet ku mund të përdoren.

Në Lindjen e Mesme, dronët kanë qenë po aq vendimtarë. SHBA-të dhe aleatët e saj kanë përdorur dronë për të goditur objektiva të rëndësishëm pa rrezikuar jetën e pilotëve. Kjo ka treguar se dronët nuk janë vetëm armë për luftë të hapur, por edhe mjete për operacione të sakta kundër grupeve terroriste apo objektivave strategjike.

Pra, ndikimi konkret është i qartë: dronët kanë ndryshuar mënyrën se si zhvillohet lufta në terren, ndërsa raketat hipersonike kanë ndryshuar mënyrën se si planifikohet mbrojtja dhe strategjia globale. Këto dy teknologji janë bërë shtylla kryesore e ushtrive më të fuqishme, sepse kush i zotëron ka një avantazh të pakrahasueshëm.

Sa për qind të trurit tonë përdorim në të vërtetë?

Truri i njeriut, i konsideruar shpesh si një nga organet më komplekse dhe misterioze, ka qenë prej kohësh subjekt i magjepsjes dhe miteve. Një nga keqkuptimet më të mëdha është ideja se ne përdorim vetëm 10% të trurit tonë. Neuroshkenca moderne e ka hedhur poshtë këtë pohim, duke treguar se pothuajse të gjitha pjesët e trurit janë aktive dhe luajnë role thelbësore në jetën tonë të përditshme.

Miti i 10% dhe pse është i gabuar

Miti i përhapur gjerësisht se njerëzit përdorin vetëm 10% të trurit të tyre është krejtësisht i pavërtetë. Në realitet, aktiviteti i trurit është shumë më kompleks, duke përfshirë pothuajse të gjitha rajonet gjatë detyrave të ndryshme.

Si imazheria e trurit ka zbuluar të vërtetën

Teknologjitë neuroimazherike si skanimet MRI dhe PET kanë hedhur poshtë mitin e 10%. Këto skanime tregojnë se edhe gjatë detyrave të thjeshta, pjesë të mëdha të trurit janë njëkohësisht aktive.

Aktiviteti i vazhdueshëm i trurit

edhe në gjendje pushimi

Edhe kur nuk bëjmë asgjë me vetëdije, truri ynë mbetet aktiv. Ky aktivitet pushimi ndihmon në ruajtjen e funksioneve thelbësore si frymëmarrja, rrahjet e zemrës dhe proceset mendore të nënndërgjegjes si ëndërrimi me sy hapur.

Rajonet e trurit dhe detyrat që ato kryejnë

Zona të ndryshme të trurit aktivizohen për detyra specifike. Për shembull, lobi okupital përpunon informacionin vizual, ndërsa lobi temporal merret me të dhënat dëgjimore.

Roli vendimtar i korteksit prefrontal në mendimin kompleks

Korteksi prefrontal, i vendosur në pjesën e përparme të trurit, është përgjegjës për procese komplekse si vendimmarrja, planifikimi dhe zgjidhja e problemeve.

Rrjetet nervore dhe mënyra si truri lidhet në tërësi

Truri funksionon si një sistem i ndërlidhur, me rajonet e tij të lidhura nga rrjete të gjera neuronesh. Këto rrjete lejojnë që zona të ndryshme të trurit të komunikojnë dhe të punojnë së bashku për të përfunduar detyra komplekse.

Konsumi i energjisë dhe kërkesat e larta metabolike të trurit

Pavarësisht madhësisë së tij relativisht të vogël, truri përbën rreth 20% të oksigjenit dhe kalorive të konsumuara nga trupi. Kjo kërkesë e lartë për energji pasqyron komunikimin e vazhdueshëm midis neuroneve dhe aktivitetit të përgjithshëm të trurit.

Funksionet motorike dhe shqisore

që na lejojnë të veprojmë dhe perceptojmë

Korteksi motorik i trurit kontrollon lëvizjen, ndërsa korteksi shqisor përpunon prekjen, dhimbjen dhe temperaturën.

Emocionet dhe roli i sistemit limbik në përjetimin e tyre

Përpunimi emocional përfshin sistemin limbik, i cili përfshin amigdalën dhe hipokampusin. Këto zona rregullojnë përgjigjet tona emocionale, humorin dhe kujtesën.

Proceset e nënndërgjegjes që ndodhin pa vetëdijen tonë

Një pjesë e konsiderueshme e aktivitetit të trurit ndodh pa vetëdijen tonë. Proceset e nënndërgjegjes menaxhojnë gjithçka, nga frymëmarrja dhe rrahjet e zemrës deri te formimi i përgjigjeve automatike dhe kujtesës implicite.

Plasticiteti i trurit dhe aftësia për t'u përshtatur

Neuroplasticiteti është aftësia e trurit për të riorganizuar veten duke formuar lidhje të reja nervore. Kjo përshtatshmëri na lejon të mësojmë aftësi të reja, të shërohem nga lëndimet dhe të përmirësojmë funksionet njohëse me kalimin e kohës.

Mësimi, kujtesa dhe përdorimi i trurit në përditshmëri

Kur mësojmë diçka të re, rajone të shumta të trurit bashkëpunojnë për të përpunuar, ruajtur dhe rikuperuar informacionin. Ky proces forcon lidhjet nervore, duke rritur aktivitetin e trurit në zonat e lidhura posaçërisht me detyrën në fjalë. Kujtesa shpërndahet në rajone të shumta të trurit: hipokampusi formon kujtime të reja, ndërsa korteksi ruan kujtime afatgjata.

Aktiviteti i trurit gjatë gjumit dhe rëndësia e tij

Ndryshe nga sa mendojnë shumë njerëz, truri mbetet aktiv gjatë gjumit. Gjumi është vërtetuar se përmirëson kujtesën, rregullon metabolizmin dhe zvogëlon lodhjen mendore.

Kreativiteti si produkt i bashkëpunimit të rajoneve të ndryshme

Kreativiteti përfshin rajone të shumta që punojnë së bashku. Korteksi prefrontal, lobet temporale dhe zona të tjera bashkëpunojnë për të përzier njohuritë ekzistuese në mënyra inovative, duke theksuar ndërlidhjen e trurit.

Përgjigjet reflektive dhe automatike që sigurojnë mbijetesën

Disa funksione të trurit janë reflektive dhe automatike, si përgjigja e trupit ndaj rrezikut. Këto reagime të shpejta kontrollohen nga trungu i trurit dhe palca kurrizore, duke lejuar veprim të shpejtë pa mendim të vetëdijshëm.

Integrimi ndijor për një perceptim të plotë të mjedisit

Truri përpunon vazhdimisht të dhënat shqisore nga mjedisi. Lobet okupitale, parietale dhe temporale merren përkatësisht me shikimin, prekjen dhe tingullin, duke i integruar këto të dhëna për një kuptim koheziv të mjedisit përreth.

Rajonet e trurit dhe roli i tyre në gjuhë dhe komunikim

Përpunimi i gjuhës kërkon aktivizimin e zonave specifike si zona e Brocës për prodhimin e të folurit dhe zona e Wernicke-s për të kuptuarit e gjuhës. Të dyja rajonet punojnë së bashku për të lehtësuar komunikimin dhe të kuptuarit.

Vëmendja dhe mënyra si truri filtron shpërqendrimet

Vëmendja është një proces kompleks që përfshin aktivizimin e rajoneve të ndryshme të trurit, veçanërisht korteksit parietal dhe prefrontal. Këto zona ndihmojnë në përqendrimin e mendimeve tona në informacionin përkatës, ndërsa filtrojnë shpërqendrimet.

Koordinimi, ekuilibri dhe roli i trurit të vogël

Truri i vogël, i vendosur në pjesën e prapme të trurit, është përgjegjës për koordinimin, ekuilibrin dhe kontrollin motorik. Ai luan një rol vendimtar në rregullimin e imët të lëvizjeve dhe në sigurimin e

aktivitetit fizik të qetë dhe të koordinuar.

Ndërveprimet sociale dhe proceset njohëse që i mbështesin ato

Ndërveprimet sociale përfshijnë rajone të shumfishta të trurit. Korteksi prefrontal, për shembull, na ndihmon të kuptojmë sinjalet sociale, të bëjmë gjykime dhe të rregullojmë sjelljen, duke na lejuar të bashkëveprojmë me të tjerët në mënyrë efektive.

Në këtë mënyrë, ndërveprimet sociale nuk janë thjesht një proces i jashtëm, por një bashkëpunim i ndërlikuar i shumë rajoneve të trurit që përpunojnë emocione, kujtime, gjuhë dhe gjykime, duke na mundësuar të jemi pjesë aktive e shoqërisë.

Funksionet jetësore të trungut të trurit dhe roli i tij në mbijetesë

Trungu i trurit është një strukturë themelore që kontrollon funksionet bazë të jetës si frymëmarrja, rrahjet e zemrës dhe presioni i gjakut. Ai vepron automatikisht, pa pasur nevojë për ndërhyrje të vetëdijshme nga pjesët e tjera të trurit, duke siguruar mbijetesën e trupit tonë në çdo moment.

Kryerja e shumë detyrave njëkohësisht dhe kufizimet e efikasitetit të trurit

Kur truri përballlet me shumë detyra njëkohësisht, ai kalon shpejt nga një aktivitet në tjetrin, duke aktivizuar rajone të ndryshme për secilën detyrë. Megjithatë, ky proces nuk është gjithmonë efikas, pasi menaxhimi i shumë detyrave njëkohësisht shpesh ul cilësinë e përqendrimit dhe produktivitetin.

Stresi dhe ndikimi i tij mbi aktivitetin cerebral

Stresi ka një ndikim të madh në funksionimin e trurit, veçanërisht në amigdala, e cila rregullon përgjigjet emocionale. Kur stresi është i zgjatur, ai mund të pengojë kujtesën, të mësuarit dhe vendimmarrjen, duke mbistimuluar rajone të caktuara dhe duke krijuar vështirësi në funksionet njohëse.

Rezerva njohëse si mbrojtje ndaj rënies mendore

Rezerva njohëse i referohet aftësisë së trurit për të përballuar dëmtimet ose plakjen. Angazhimi në aktivitete stimuluese mendore, si zgjidhja e enigmave, leximi apo të mësuarit e aftësive të reja, ndihmon në ndërtimin e kësaj rezerve dhe në mbrojtjen nga rënia njohëse.

Lidhjet sinaptike dhe roli i tyre në procesin e të mësuarit

Mësimi i aftësive të reja forcon lidhjet sinaptike midis neuroneve, duke krijuar bazën për kujtesën dhe përmirësimin e aftësive njohëse. Sa më shumë të ushtrohet truri, aq më të forta bëhen këto lidhje, duke rritur kapacitetin e tij për të përpunuar informacion.

Vëmendja e fokusuar dhe ndikimi i saj në qartësinë mendore

Kur përqendrohemi në mënyrë të qëndrueshme, si gjatë meditimit ose punës së thellë, aktivizohen rajone të rëndësishme si korteksi prefrontal dhe talamusi. Ky përqendrim i fokusuar ndihmon në përmirësimin e funksioneve njohëse dhe në rritjen e qartësisë mendore me kalimin e kohës.

Shpërqendrimi dhe aktiviteti i trurit në gjendje jo-produktive

Edhe kur jemi të shpërqendruar, truri mbetet aktiv. Rrjeti i modalitetit të parazgjedhur, një grup rajonesh të trurit, aktivizohet gjatë mendimeve të palëvizshme ose të humbura, duke treguar se aktiviteti cerebral vazhdon edhe kur nuk jemi të fokusuar në një detyrë të caktuar.

Përdorimi i pothuajse të gjithë trurit në jetën e përditshme

Si përfundim, truri ynë përdoret pothuajse i gjithi gjatë jetës së përditshme. Rajone të ndryshme aktivizohen për detyra të ndryshme, duke hedhur poshtë mitin e vjetër se vetëm 10% e trurit është në funksion. Neuroshkenca moderne ka treguar se çdo pjesë e trurit ka një rol të caktuar dhe se aktiviteti i tij është i vazhdueshëm, duke e bërë këtë organ një mrekulli të vërtetë biologjike.

ATDHEU NDERI DETYRA

